O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI BOLALARDA BILISH FAOLLIGINI OSHIRISH

Muydinova Zuloyxo Yunusxo'jayevna
Toshkent Kimyo xalqaro universiteti
Namangan filiali 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqolda o'quvchilarni o'yin texnologiyalardan foydalangan holda ularni aqliy rivojlanishi va bilish faolligi oshirishga qaratilgan ma'lumotlar haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *O'yin texnologiyasi, nutq o'stirish, boshqotirmalar, didaktik o'yinli texnologiyalar.*

Bolalarning hayotida maktab davri juda katta o'rin tutadi. Chunki bolalar bog'cha ta'limidan so'ng aynan savodining chiqishi shu davrga to'g'ri keladi. Bu davrda bolalarga har taraflama tushunarli bo'lgan mashg'ulotlardan, qiziqarli zamonaviy usullardan foydalanish lozim. Maktab davrida bolaning savodi chiqishi bilan birgalikda uning dunyoqarashi shakllanib, fikrlash doirasi kengayib boradi. Bolalarning bilimini rivojantirishda turli xil o'yinlardan foydalanish katta ahamiyatga ega. Bolalar o'yinlar orqali o'z bilimlarini mustahkamlab oladilar. ularni o'rganib oladilar. Ta'lim jarayonida qo'llaniladigan didaktik o'yinlar ta'lim sifatini yanada oshirish, bilish jarayonining muvafaqqiyatli boshqarilishiga turtki bo'ladi. Didaktik o'yinlar boshlang'ich ta'limning keyingi bosqichlarida ham bolalarning bilimini rivojiga turtki bo'lishi mumkin. Dars jarayonida o'zlashtirishi past o'quvchilarning bilimini oshirishga bu o'yinlar o'z ta'sirini ko'rsatadi. Shiddat bilan rivojlanayotgan bugungi kunda pedagogik texnologiyalar asosida ta'limni

tashkillashtirishga e’tibor kuchaymoqda. Pedagogik texnologiyalardan foydalailmoqda.

Pedagogik texnologiyalar - ta’limning shakllari, metodlari hamda yangi usullari tarbiyaviy vositalar yig’indisi hisoblanadi.Pedagogik texnologiyalar o’quvchilar imkoniyati va qobiliyatini yuzaga chiqarishda eng mahoratli vositalardan biri hisoblanadi, ular orqali ta’lim jarayonining tezlashishi oshadi. O‘quvchilardaning mustaqil fikrlash doirasi shakllanadi. Bolalarda mexr muhabbat qiziqish hissi ortib boradi. Ta’lim tizimiga texnologik vositalar orqali yondashish tufayli -ta’lim jarayonining maqsadi belgilanadi; -o’qitish tizimining uzviy bog’liqligi rivojlanadi; -ta’limning harakatlanish tezligi yuqorilab boradi; Texnologiyalardan foydalanishda ular ta’limning sifatini belgilashi lozim, undan ko’zlangan maqsadga yetishish nazarda tutilishi kerak. Bunda o’qituvchilar o’z o’quv fanini maqsadini belgilab chiqishi kerak. Belgilangan maqsad asosida albatta samara bo’lmog’i lozim. Bola har bir o’yinga qiziqishi undan o’ziga biror narsa olmog’i kerak. Boshlang’ich sinf bolalariga dars jarayonida foydalanadigan o’yinlar orqali bolaning bilimi oshishi dars jarayonini o’zlashishi bilan birgalikda uning maktabga ustozlariga bo’lgan mexr-muhabbati oshib boradi. Aynan boshlang’ich sinflarda pedagogik texnologiyalardan foydalanish bolani darsga jalb etishga yordam beradi.

O’yinlar orqali erkin fikr yuritish tafakkurining shakllanishini ortganini ko’rish mumkin. Aynan boshlang’ich sinflarda pedagogik texnologiyalardan foydalanish bolani darsga jalb etishga yordam beradi. Ularda o‘quvchilardaning diqqati bir joyga to’planadi tafakkuri o’sib boradi. O’zlarida erkin fikr yuritish jarayoni shaklanadi. Dars jarayonida qo’llanadigan didaktik o’yinlardan Zanjir o’yini: Bu o’yinda o’qituvchi bir so’z aytadi. Shu so’zning tugagan harfidan boshab bolalar so’zni davom ettiradi. O’yin orqali bolalar

hammasi darsga jalb etiladi. «Tez ayt» o'yini: bu o'yinda o'qituvchi sinf bo'ylab yuradi bir bolani turg'izib uga bir tur nomini aytadi. Bola shu turga kiruvchi so'z topib aytishi kerak. Bu orqali bolaning fikri atrof muhitga bo'lgan munosabati sinchikovlik qobiliyati oshib boradi. O'yinda toki javob berolmagan o'quvchilar tugatadi. O'yin bir ishtirokchi qolguncha davom etadi. Bu o'yinni o'tilgan darsga moslab ham tashkillashtirsa bo'ladi. O'qituvchi: «Hayvon» O'quvchi: mushuk O'qituvchi : «Mevalar» O'quvchi: olma O'qituvchi sinf jihozlari: O'quvchi: doska Dars jarayonida shunday o'yinlardan foydalanish orqali o'quvchilarda dars jarayoniga bo'lgan qiziqish ortib boradi. Bolada topqirlik, chaaqqonlik, tez harakat qilish jarayonari shakllanib boradi.

Boshlang'ich sinf darslarida bolalarni darsga qiziqtirishimiz uchun turli ta'limiy o'yinlardan foydalansak maqsadga muvofiq bo'ladi. Chunki bola o'yin orqali fanga qiziqib boradi va shu fanni yaxshi o'zlashtiradi. O'yin bolaning kelajakdagi o'quv, mehnat faoliyati, kishilarga munosabatining qay darajada shakllanib borishini belgilaydi. Bola o'z o'yinida oldin kattalar mehnatiga taqlid qiladi. O'yinda yosh organizmga xos bo'lgan talab va ehtiyojlar qoniqtiriladi. Hayotiy faollik yaratiladi. Birdamlilik, tetiklik, quvnoqlik tarbiyalanadi. Boshqa faoliyat turlari bo'lgani singari o'yin jarayoniga bolaning butun shaxsiyati, uning psixik bilish jarayonlari, irodasi, hissiyoti va ta'sirchanligi, ehtiyoj va qiziqishlari jalb etiladi, o'yinda bola faol harakat qiladi, gapiradi, o'z bilimlarini yuzaga chiqarib bera oladi . Ko'pincha bolalar murakkab yoki katta hajmli materialni o'rganishda e'tiborlarini tarqatib yuborishadi va darsga diqqatini jamlay olmaydilar. Aynan shunday hollarda qiziqarli voqea yoki o'yin lahzalari bilan ularning e'tiborini jalb qilish kerak. Bu bolalarning diqqatini o'rganilayotgan materialga qaratishga, muammoli, izlanish va tadqiqot usullarini birlashtirgan ishlarni mustaqil bajarishga yordam beradi. Har bir o'qituvchi o'yinlardan faqat darsning u yoki bu bosqichida

foydalanish mumkin. O’yin texnologiyalaridan foydalangan holda o’quvchilarning darsdagi faolligini oshirish o’qituvchilar uchun zamonaviy va samarali usullardan biridir.

Bunday yondashuv o’quv materiallarini qiziqarli va tushunarli qilib, o’quvchilarning motivatsiyasini oshiradi. O’yin texnologiyalari o„quvchilarning diqqatini jalb qilish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va yangi ma'lumotlarni o„zlashtirishga yordam beradi. Bunda quyidagi usullardan foydalanish mumkin: 1. Interaktiv o’yinlar Edukativ o’yinlar: Fanlarga oid mavzularni o’z ichiga olgan o’yinlar o’quvchilarning mavzuni chuqurroq tushunishlariga yordam beradi. Kvestlar va sarguzasht o’yinlari: Ma'lum bir mavzu atrofida guruhlarda yoki individual ravishda bajariladigan topshiriqlar o’quvchilarning faol ishtirokini talab qiladi. 2. Qo’llanma va mobil ilovalar Ta'lim ilovalari: Matematika, til o„rganish, fan va boshqa sohalar bo„yicha ilovalar o’quv materiallarini o’zlashtirishni osonlashtiradi. Interaktiv doska va ilovalar: Darslarni yanada interaktiv va jozibali qilib, o’quvchilarning qatnashishini oshiradi. 3. Rol o’ynash va simulyatsiyalar Rolli o„yinlar: O’quvchilar berilgan vazifalarni turli rollarda bajarish orqali o’rganishadi, bu esa ijtimoiy ko„nikmalar va jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantiradi. Simulyatsiya o’yinlari: Real hayot vaziyatlarini o’yin shaklida modellashtirish, murakkab konsepsiyalarni amaliy mashg„ulotlar orqali tushunishga yordam beradi. 4. Gimifikatsiya Rag„batlantirish tizimlari: Ballar, yulduzlar, medallar kabi rag„batlantirish elementlari o’quvchilarni dars jarayonida faol ishtirok etishga undaydi. Reyting va tanlovlar: O’quvchilarning o’zaro raqobati va muvaffaqiyatlarini ta'kidlash, ularni yanada ko„proq harakat qilishga ruhlantiradi. O’yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o„quvchilarning darsdagi faolligini oshirish, ularning o„qishga bo„lgan munosabatini ijobiy tomonga o’zgartirishi mumkin. O’qituvchilar turli o’yinlar va gimifikatsiya

elementlarini muntazam ravishda dars jarayoniga kiritib, ta'lim samaradorligini oshirishlari mumkin. Didaktik o’yinli ta'lim texnologiyasining o’ziga xos jihati, an'anaviy ta'limdagidan farq qilib, boshlang„ich sinf o’quvchilarining mustaqilligi va o’quv fani faoliyatini ta'qiqlamasdan, balki belgilangan maqsadga yo„naltirish o„quv faoliyatini hamkorlikda tashkil etishni talab etadi. Darsning barcha bosqichlarida o’yin usullaridan foydalanish majburiy emas. Darslarda turli ta'limiy o’yinlardan foydalanish mumkin. Masalan, o’qish savodxonligi darsida o’quvchilarning o’qish tezligini oshirish uchun dars davomida quyidagi ishlarni amalga oshiramiz: Dars boshlangunga qadar doskaga bugun o„qiladigan matndagi ayrim gap va so’zlarni bosma harflar bilan yozib, uni vaqtincha berkitib qo’yamiz. O’quvchilar kitoblarni ochib bugungi o„qiladigan matnni ko„zdan kechiradilar va doskada yozilgan so’z yoki gapni matndan tez topishga harakat qiladilar. Partaga avvaldan savol yoki topshiriqlari bor kartochkalar tarqatiladi. O’qituvchining ruxsati bilan bolalar kartochkalarda yozilgan savol- topshiriqlarni o’qiydilar va matn ichidan shu savol topshiriqqa mos javob izlaydilar.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. «Ta'lim to’g’risida» gi Qonun. 2020. 9-modda.

2.A.Zikiryayev va boshq. O’quvchilar bilimini tekshirishda innovatsion texnologiyalar. «Xalq ta'limi» jurnali, 2001, 6-son. 19-bet.

3. O.D.Raximov, O.M.Turg„unov, Q.O.Mustafaev, H.J.Ro„ziev Zamonaviy ta“lim texnologiyalari /Toshkent, “Fan va texnologiya nashriyoti”, 2013y., 200bet.

4. G.Mardonova «Boshlang„ich sinflarda ta'lim-tarbiya takomillashtirish» , «Sharq» 1998.